

alla elever blev förvisso *Nils Holgerssons underbara resa genom Sverige*, som av den frikyrkliga opinionen i Huskvarna sågs som okristlig. Här verkade Dalin inspirerande och hjälpte författarinnan med material, insänt av lärare från hela landet. Selma Lagerlöf själv, som besökt såväl Sicilien som Jerusalem, kunde nu för första gången med sin reskamrat Sophie Elkan utforska det för henne okända nordliga Sverige. Den nya malmbanan gjorde det möjligt att nå Kiruna och Abisko och att även få inblick i samernas livsvillkor.

Särskilt välkommet är att Dalin genom antologin sätts in i en nationell kontext. Lärarutbildaren och didaktikern Leif Ruhnström placerar in Dalin bland tidens reformpedagoger i så måtto att han siktar till konkretion genom excursioner och konstnärligt utformade planscher, och förståelse av lärostoffet, inte utantillinläring och slapp reproduktion. Solweig Eklund, tidigare fackligt aktiv på riksnivå, uppmärksammar den insats Dalin gjorde som ledamot av folkskollärarkårens centralstyrelse under mer än tre decennier. Där var han ordförande i två omgångar, liksom han utsågs till undervisningsråd i Folkskoleöverstyrelsen och därpå i den nya Skolöverstyrelsen. Den senare, gemensam för folkskola och läroverk, sågs som ett radikalt klassöverskridande initiativ under parallellskolesystemets fortsatta tid. Dalin presiderade även vid Folkskollärarmötena i Stockholm 1913 och Göteborg 1919, men avled strax efter det senare, 64 år gammal.

Alf Henrikson kan ett halvt sekel senare berättat hur han som 14-årig skolpojke vid Kommunala mellanskolan bevittnade Dalins begravning. Eleverna paraderade i sina söndagskläder, sjungande en psalm. Dalin har kallats despotisk och auktoritär. Otvetydigt är att han var initiativrik och ville genomdriva sin vilja. Han flydde från Meijerbergs regemente och väl i Huskvarna fick han kompromissa med den mäktige bruksdisponenten. I Folkskolestyrelsen och Skolöverstyrelsen fick han underkasta sig Bengt J:son Bergqvists resoluta styre. Alltid har jag fått kröka ryggen, i Huskvarna för brukspatron Tham, i Skolöverstyrelsen för generaldirektör Bergqvist, lär han ha muttrat. Det enhetsskoleideal som

han gick i bräschen för kom dock så småningom att segra. Senare tiders systemskifte har emellertid även gjort detta till något passerat.

Med sin bok har författarna velat inlemma även Dalin bland Huskvarnas storheter, vid sidan om Wilhelm Tham och Alf Henrikson, båda begåvade med centralt placerade minnesmärken. Ett sådant vore även Dalin förtjänt av, ett komplement till det imponerande gravmonumentet på ortens kyrkogård. Även med sin bok har de elva bidragsgivarna velat resa ett äreminne över Dalin. Huskvarna, som genom sin inkorporering med Jönköping kommit mer i skymundan, kan behöva ytterligare en ikon. Som varumärke förslår inte HV 71, vars initialer inte ens landets många ishockeyentusiaster kan uttyda.

Bert Mårwald, Umeå

Bokbärare. Biblioteket, bokhandeln och antikvariatet. Camilla Smedberg, Peter Ullgren & Bengt Erik Eriksson (red.). Carlsson Bokförlag, Stockholm 2015. 289 s. ISBN 978-91-73317-18-4.

Bokbärare är en till formatet liten och kompakt bok, med tätt satta sidor utan illustrationer mellan hårda lindblomsgröna pärmar, med en illustration på omslaget som kan tydas både som en streckkod och som en boktrave. Innanför pärmarna möter läsarna en brokig och tilltalande blandning av författarnas insikter och reflektioner kring bokens historia, nutidsstatus och framtid tillsammans med reportageliknande texter om och av en lång rad personer som i sin yrkesvardag skapar förbindelser mellan böcker och deras användare. Trots att visuella inslag saknas är detta ändå en bok som är skriven på ett språk som gör att läsarens huvud fylls med bilder från de bokliga världar som den skildrar.

Inför Skoklosters boksamling konstaterar författarna det som gäller för alla böcker, att boken är både ett materiellt objekt och bärare av ett textinnehåll. Dessa tankegångar tas sedan upp av bibliotekarien vid Hagströmerbiblioteket vid

Karolinska institutet, som betonar skillnaden på böcker och litteratur. Boken är på så sätt ett objekt som är utmärkt som utgångspunkt för kulturhistoriska studier, och bokhistoria är ju också en etablerad akademisk disciplin. Men *Bokbärare* har ett fokus som bokhistorikerna kanske ibland missar – samtidens bokförmedlare bortom förlagen. De som vi möter i denna bok utgör länkar mellan böcker och deras läsare och de bär boken både i fysisk och överförd bemärkelse. Därmed utgör denna lilla men innehållsrika bok ett fint tillskott till den bokhistoriska disciplinen och den visar också på ett viktigt fält att studera för den som intresserar sig för bokmarknaden idag. Den entusiasm och arbetsglädje som de medverkande bokbärarna förmedlar inför boken som objekt och fenomen utgör en avsevärd resurs för dagens bokmarknad men är svår att fånga eftersom den inte låter sig reduceras till kronor och ören.

Vi möter bokbärarna i tre bokmiljöer – biblioteket, bokhandeln och antikvariatet – som utgör utgångspunkt för bokens disposition. Rikedomen och variationen inom dessa tre miljöer är imponerande – från forskningsbiblioteket och specialbiblioteken som kan karaktäriseras som bokmuseer, via bokbussen som tar emot skolbarn, till bokhandlare och antikvariatsägare som

är pragmatiska inför dagens bokmarknad med konkurrensen från både näthandel och bokförsäljning på ICA, men samtidigt är besjälade av sitt uppdrag att förmedla böcker till läsare.

Bokbärare är skriven inom ramen för ett forskningsprojekt vid Linköpings universitet, men är ingen vetenskaplig redovisning och saknar denna genres akribi. Däremot är den både faktarik och besjälad och fungerar därmed utmärkt som översikt och vägledning till en viktig del av dagens bokmarknad. Ett kulturhistoriskt forskningsprojekt in spe pekas ut, nämligen skrivandet av det svenska antikvariatets historia. Låt oss hoppas att någon nappar på den krok i form av högintressant, ännu ej beforskat källmaterial som finns kring det ämnet. Omslagets dubbeltydiga symbol – streckkod eller boktrave – indikerar att *Bokbärare*s innehåll spänner över vitt skilda fält, från månghundraåriga boksamlingar, där boken är ett åtråvärt antikvariskt konstobjekt, till den dagsaktuella situationen där digitalisering innebär att marknaden till stor del finns på nätet och att definitionen av vad som är en bok inte längre är självklar. I *Bokbärare* möter vi människor som bär boken i alla de former den kan ha.

Karin Gustavsson, Malmö/Lund